

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Gnoti Seautón, Sive Arnoldi Geulincs Ethica

Geulincx, Arnold

Lugd. Batav., MDCLXXV

§. 4. Ignorantia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48728](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48728)

lienam, sed communem : nam bonorum divisio inter homines non tam rigide introducta est, & introduci ab hominibus tam rigide non potuit : ut non iterum in casu extremæ necessitatis bona omnia communia censeantur ; idque præcisè pro ea parte, quæ requiritur ad necessitati illi subveniendum : ubi tamen par est necessitas utriusque partis, non licebit auferre discretio enim dictat, hic potioem esse conditiorem possidentis : sic in communi naufragio non licet eum, qui tabulam aliquam arripuerit, de tabula detrudere, ut te ipsum salves, qui tabulam non habes.

§. 4. Ignorantia.

Prudentia potest bene consistere cum ignorantia aliqua ; quamvis enim vir bonus sit sapiens, ut pridem demonstrabamus ; multa tamen ignorat : velut modum, quo Deus mundum, & ipsum in mundo posuit, rursusque cum ei placet è mundo eripit : & multa passim occurrunt talia, quæ limites humanæ intelligentiæ transcendunt : quos limites vir bonus egregie perspectos habet, nec eos unquam ingenii aviditate, aut sciendi cupidine transilire constituit : hoc enim attentare

tentare stultum esset, & Rationi, quam unice amat, vel maxime inimicum. Continet igitur vir bonus se intra cancellos illos, quibus Deus eum circumscripsit; atque hoc jugiter oraculum in animo suo affixum & insitum habet.

Magna pars est sapientiæ quædam æquo animo velle ignorare.

Insuper cum homo sit vir bonus, necesse est, multa eum fugere in particularibus suis circumstantiis & negotiis:

Homo ergo est, & nihil humani à se alienum putat:

Illam modo ignorantiam excludit prudentia, quæ non compatitur secum rectæ Rationis amorem unicum, quæque per diligentiam ex amore illo natam vinci ac superari poterat.

Unde Ignorantia dividitur in vincibilem & invincibilem. Ignorantia vincibilis est, quam pellere potuissemus, si debitam diligentiam adhibuissemus. Debita autem diligentia est, quæ nascitur ex Virtute, seu amore Rationis, non vero aliunde. Hanc Ignorantiam non admittit prudentia. V. G. mercator oblato contractu in solito, non examinat illum: videt lucrum ex illo emanaturum, atque sic celebrat istum contractum, ultra de eo non

non laborat: quia vero non examinat illum, nescit injustum esse: hæc mercatoris hujus Ignorantia vincibilis est, & cum Virtute non consistit: si enim unice amasset Rationem, oblato casu, quo illa in materia justitiæ seu commercii lædi poterat, diligenter circumspicere debuerat, ne læderetur: sicut filius familias argueretur patrem suum non amare si inter tenebras gladium distringeret in importunos quosdam & contumeliosos: ubi suspicio esset patrem suum medium inter illos forte versari.

Ignorantia invincibilis est, quæ adhibitâ debitâ diligentiam non pellitur: non quasi vir probus semper adhibeat diligentiam ad Ignorantiam repellendam, quæ circa actionem suam, vel certam actionis suæ circumstantiam versatur: potest enim fieri, quod ignoret se ignorare aliquid circa illam actionem: V. G. si amicus, puta Sejus, scripserit amico puta Cajo, ut ferat opem, Epistola autem per incuriam tabellarii non deferatur; laborabit Cajus Ignorantia invincibili, & tamen nullam diligentiam adhibuit ad eam Ignorantiam repellendam. Fieri tamen etiam potest, ut vir probus diligentiam adhibeat ad superandam Ignorantiam, quæ tamen adhibitâ dili-

diligentiâ ei invincibilis manet : ut si Cajus amicum suum Sejum indigere suspicetur, ideoque scribat Sejo, & opem ei suam offert ; Sejus vero præ verecundiâ recuset opem, Cajo non advertente, adque ideo existimante, bene agi cum Sejo : hic Cajus laborabit Ignorantiâ invincibili etiam postquam adhibuit conatum ad illam amovendam. Videtur ergo in eo situm esse discrimen inter vincibilem & invincibilem Ignorantiam, quod occurrente suspicionem, num forte honesta sit actio & Rationi consentanea, quam exercere decrevimus, examinemus, aut examen illius circumstantiæ ; circa quam suspicio versatur, negligamus : si enim occurrente illa suspicionem, antequam illam debite discutiamus, properemus ad opus, Ignorantia, quæ in nobis circa honestatem illius actionis manebit, erit vincibilis, & à peccato non excusabit. V. G. si medicus potionem præscripserit, atque interim incidit ei suspicio ex quibusdam indiciis de inscitia pharmacopœi, vel ejus, qui potionem illam paraturus est : pergit nihilominus, & rem illam relinquit in medio : hæc medici Ignorantia circa inhabilitatem pharmacopœi, vincibilis censebitur : nec immunis ab homicidii labe erit ille medicus, si

si pharmacon male paratum ægro mortem intulerit: imo etiamsi non intulerit mortem, etiamsi etiam bene paratum sit, etiamsi etiam pharmacopœus ille intelligens sit & doctus in suo munere; medicus tamen, qui sic processit, homicidii reus est, quia quantum ad ipsum attinet, solum casu factum est, ut non occisus sit æger: si vero nulla occurrat suspicio circa honestatem actionis exercendæ, Ignorantia erit invincibilis, & excusabit à peccato: V. G. si idem medicus nulla suspicione urgeatur, nec sit cur de peritia pharmacopœi dubitet; hic interim imperitus sit, & male positionem illam ægro misceat, indeque mors ægri consequatur, medicus immunis est ab homicidii culpa.

Ignorantia aliter dividitur in Ignorantiam juris & facti: Ignorantia juris est, quâ legem aliquam ignoramus: atque hæc Ignorantia vel est juris naturalis, vel juris positivi Ignorantia: jus positivum est, quod ex sola Ratione non sequitur, sed ex Ratione in his vel illis circumstantiis posita: V. G. in testamento adhibendos esse septem testes & alios solemnitates: jus naturale est, quod ex sola Ratione sequitur: adeoque non differt ab ipsa Ratione, sicut conclusiones re ipsâ non diffe-

differunt à principiis , à quibus conclusiones illæ deducuntur : sic jus naturale est , injussu Dei non esse hinc abeundum &c. quæ ad Obligationes pertinent alibi à nobis recensitas.

Ignorantia facti est, qua legem quidem non ignoramus , ignoramus tamen factum nostrum ista lege vetari : ut si heres injusti hominis utatur bonis alienis , quæ per hereditatem ad ipsum devoluta sunt , is , quidem non ignorat non furandum esse , sed facile fieri potest, ut nesciat hanc suam actionem , qua hereditatem adiit , ad furtum pertinere , ideoque laborat Ignorantia facti, non juris.

Et quidem Ignorantia facti sæpe est invincibilis, excusatque à peccato , ut ferme videre potes in exemplo jam proxime à me allegato. Major est difficultas an Ignorantia juris naturalis etiam invincibilis esse posset , & à peccato excusare ; multi ajunt, & exempla adducunt varia : quorum hoc unum est. Famulus quidam nosocomii , ægros jam animam agentes , aliquoties versabat in utrumque latus : dictitans se id facere , quo citius liberarentur ab anxietatibus & agone mortis : hoc vero quid erat aliud , quam ægros occidere ? hic tamen homo videtur laborasse Ignorantia
invin-

invincibili, & à peccato excusandus.

Sed verius videtur, nullam juris naturalis Ignorantiam invincibilem esse, nullam à peccato excusare. Quantum ad exemplum illud: videtur in illo quædam Ignorantia facti versari, non nesciebat ille famulus jus, quod vetat occidere; sed hoc suum factum putabat isto jure non vetari; putabat enim hoc suum factum non esse occisionem, sed certæ ac indubitatæ mortis accelerationem, adeoque diminutionem afflictionum, & agonis in morte subeundæ, sicuti non videtur culpandus ille reus, qui ad capitale supplicium ducendus, tantisper jejunat: ut mors, quæ V. G. laqueo inferenda est, magis cita sit, & facilis in corpore non bene pasto.

F I N I S.

AUCTO.

